

УДК 316.3:004:37

**ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
ЯК ФАКТОР ПІДГОТОВКИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

© КОНОНЕЦЬ, МАРІЯ

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут» (Київ, Україна)

E-mail: kononets.maria@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9303-707X

Анотація. *Актуальність дослідження* в тому, що проаналізовано формування концепції інформаційно-інноваційної освіти як фактору підготовки висококваліфікованих спеціалістів в інформаційному суспільстві. В сучасних умовах освіта – це відкрита, система, що безперервно розвивається, для якої характерним є ряд тенденцій. Система освіти покликана сприяти реалізації основних задач соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, так як саме освіта готує людину до активної діяльності в різних сферах суспільства. Щоб система освіти була готовою прийняти виклики сучасності, треба здійснити певні її перетворення. **Постановка завдання.** Проблема аналізу викликана тим, що умови інформаційного суспільства потребують нової освіти – **інформаційно-інноваційної**, тому що головним ресурсом та основою функціонування інформаційної економіки, її розвитку за інноваційним сценарієм є людський капітал та людський потенціал науки. Такі явища як глобалізація, інтеграція, транснаціональний характер функціонування ряду стратегічних галузей та високий рівень інформатизації суспільства розглядаються сьогодні як конкурентна перевага ряду держав. І системі і вищій освіти у цьому процесі відводиться першочергова роль. **Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Ми орієнтуємося на роботи з інформаційно-інноваційної освіти М.Кастельса, А.Лазаревича, О.Пунченка, В.Старжинського, В.Цепкало. **Виділення недосліджених частин загальної проблеми** – концептуалізація формування концепції інформаційно-інноваційної освіти як головного драйвера інформаційного суспільства. **В основі дослідження** – концептуалізація базових схем інформаційно-інноваційної освіти та її вплив на підготовку професійних спеціалістів. **Методологія** – використання соціоаксіологічного, системного та порівняльного для аналізу освіти як складного соціального і культурного феномена інформаційного суспільства; використання синергетичної методології, що дає можливість проаналізувати інформаційно-інноваційну освіту в інформаційному суспільстві як складне соціокультурне утворення. **Виклад основного матеріалу.** Проаналізовано феномен інформаційно-інноваційної освіти як складний соціальний і культурний феномен; виявлено вплив інформаційно-інноваційної освіти на підготовку кадрів як людського капіталу в інформаційному суспільстві; визначено атрибути інформаційно-інноваційної освіти як фактору підготовки людського капіталу в інформаційному суспільстві. **Висновки** – сформовано концепцію інформаційно-інноваційної освіти як фактору підготовки креативного людського капіталу, що є конкурентоспроможною особливістю держави.

Ключові слова: освіта, інформаційно-інноваційна освіта, інформаційне суспільство, культура, креативна модель освіти, людський капітал

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

Завдяки інформаційній революції, яка зачепила і Україну, відбувається стрімкий розвиток інформаційних технологій. Саме їх розвиток та упровадження перетворюють сучасну економіку в

економіку інновацій, для чого потрібна інформаційно-інноваційна освіта. Інформаційні технології, у свою чергу, стають основою процесів інформатизації і глобалізації, що здійснюють рішучий вплив на зміни соціально-культурного буття людини. Основу інформаційних технологій складає обчислювальна етхінка, яка розвивається у вигляді зміни поколінь. Новий етап пов'язаний з повою локальних мереж, а потім їх об'єднанням у глобальну систему Інтернет, що у значній мірі розширило можливості сучасної людини. Тому для сучасного суспільства і сучасної людини потрібна інноваційна освіта, яка являє собою «інтелектуальний ресурс держави тому потрібні значні інвестиції в освіту як фактор інтелектуального прогресу» [1, с.37-40]. Практика свідчить, що стрімке зростання державних витрат на освіту та науку сприятиме і інноваційно-інформаційному розвитку суспільства, держави, особистості. Модернізація економіки неможлива без модернізації освіти, в основі якої освіта як елемент ІТ-інфраструктури та іноваційна освітня політика держави. виклики сучасності, треба здійснити певні її перетворення. Актуальність дослідження в тому, що проаналізовано формування концепції інформаційно-інноваційної освіти як фактору підготовки висококомпетентних спеціалістів в інформаційному суспільстві. В сучасних умовах освіта – це відкрита, система, що безперервно розвивається, для якої характерним є ряд тенденцій, зокрема «розвиток інноваційного потенціалу як фактор інтелектуалізації економіки в умовах глобалізації» [2, с. 49-52]. Система освіти покликана сприяти реалізації основних задач соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, так як саме освіта готує людину до активної діяльності в різних сферах суспільства. Щоб система освіти була готовою прийняти виклики сучасності, треба здійснити певні її перетворення. Постановка завдання. Проблема аналізу викликана тим, що

потребують нової освіти – інформаційно-інноваційної, тому що головним ресурсом та основою функціонування інформаційної економіки, її розвитку за інноваційним сценарієм є людський капітал та людський потенціал науки «в контексті руху до SMART-суспільства як високорозумного, високотехнологічного, високоінтелектуального [3, с.17-25]. Такі явища як глобалізація, інтеграція, транснаціональний характер функціонування ряду стратегічних галузей та високий рівень інформатизації суспільства розглядаються сьогодні як конкурентна перевага ряду держав. І системі і вищої освіти як «концепції ноосферного розвитку» у цьому процесі відводиться першочергова роль 4, [с.179-191].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спираються автори

Ми орієнтуємося на роботи з інформаційно-інноваційної освіти М.Кастельса, А.Лазаревича, О.Пунченка, В.Старжинського, В.Цепкало

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Постановка завдання

Проблема аналізу викликана тим, що умови інформаційного суспільства потребують нової освіти – інформаційно-інноваційної, тому що головним ресурсом та основою функціонування інформаційної економіки, її розвитку за інноваційним сценарієм є людський капітал та людський потенціал науки. Такі явища як глобалізація, інтеграція, транснаціональний характер функціонування ряду стратегічних галузей та високий рівень інформатизації суспільства розглядаються сьогодні як конкурентна перевага ряду держав [27; 28].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми – концептуалізація формування концепції інформаційно-інноваційної освіти як головного драйвера інформаційного суспільства

Мета наукового дослідження – здійснити концептуалізацію освіти в

контексті розвитку інформаційного суспільства.

Дана мета реалізується у низці поставлених завдань:

- проаналізувати феномен інформаційно-інноваційної освіти як складний соціальний і культурний феномен;

- розкрити поняття «інновації»;

- виявити вплив інформаційно-інноваційної освіти на підготовку кадрів як людського капіталу в інформаційному суспільстві;

- визначити атрибути інформаційно-інноваційної освіти як фактору підготовки людського капіталу в інформаційному суспільстві.

Об'єкт дослідження – феномен інформаційно-інноваційної освіти як складний соціальний і культурний феномен.

Предмет дослідження – вплив інформаційного суспільства на розвиток інформаційно-інноваційної освіти.

Методологія – використання методів – соціоаксіологічного, системного, синергетичного та порівняльного для аналізу міжнародної освіти як складного соціального і культурного феномена інформаційного суспільства. Дослідження виконано в контексті синергетичного підходу (І.Пригожин), а також в контексті антропо-соціально-культурологічних концепцій (Ю.Лотмана, П.Сорокіна). У своєму дослідженні ми спиралися на культурно-історичну антропологію, що обґрунтовує універсальність законів наук про природу, людину і суспільство (К. Леві-Стросс, В. Пропп та ін.); концепцію про три типи передачі знань: конфігуративного, префігуративного, постфігуративного (М. Мід); «концепцію громадянського суспільства та державно-громадянського управління вищою освітою» [5, с.198-215].

Обговорення проблеми

В основі дослідження – концептуалізація базових схем інформаційно-інноваційної освіти та її вплив на підготовку професійних

спеціалістів. Нами поставлено питання, проаналізувати феномен інформаційно-інноваційної освіти як складний соціальний і культурний феномен. Будучи підсистемою культури, освіта виконує культурогенні функції, формуючи свідомість суб'єкта. У біфуркаційні періоди розвитку інформаційного суспільства освіта є доленосною з точки зору виконання культурогенних функцій, так як в цей період народжується модель освіти майбутнього і формується світогляд і свідомість суб'єкта, здатного здійснити культурні програми майбутнього в контексті гуманізації освіти, науки, політики, влади, суспільства [6]. Культурологічний підхід до інформаційно-інноваційної освіти як складного соціального і культурного феномена – це один з методів проектування освіти, що базується на людині, представляє собою бачення освіти через призму культури, розуміння освіти як культурного процесу, всі компоненти якого наповнені людськими смислами і слугують людині, що «проявляє свою індивідуальність, здатність до культурного саморозвитку і самовизначення у світі культурних цінностей smart-суспільства» [7, с.88-95].

Відмітимо, що еволюція культурних епох та освіти в цілому має три варіанти еволюції культурних епох:

1) архаїчної культури, якій відповідає тип освіти, в якій соціокод представляє собою досвід побутової життєдіяльності, основним способом її збереження є досвід старшого покоління, а способом передачі – традиції;

2) індустріальному типу культури відповідає інструктивний тип освіти, а характер соціокоду – наукові знання, спосіб фіксації – письмово-друкований, а спосіб передачі – інструкція;

3) домінуючим процесом і організатором навчання є держава, яка відповідає постіндустріальній культурі, якій відповідає креативний тип освіти (теоретики Римського клубу назвали її інноваційною), де характер соціокоду –

універсальні, епістемології знання, домінуючий спосіб фіксації – друковано-електронний, а спосіб передачі – сумісна безперервна продуктивно-пізнавальна діяльність всіх поколінь. Домінуючим регулятором і організатором процесу навчання виступає громадянське суспільство через посередництво суспільно-педагогічної інфраструктури. У відповідності з принципом ізоморфності (значення, приведеного до відповідності) типу культури та освіти модернізація повинна здійснюватися у контексті логіки приведення ознак освітньої моделі «у відповідності з ознаками концепції ноосферно-інформаційно-інноваційного розвитку адміністративного номенеджменту у сучасну епоху» [8, с.44-50].

Зверхшвидка соціальна динаміка інформаційного суспільства вимагає, щоб освіта забезпечувала людині готовність до глобальних змін інформаціоналізму, що висуває соціальну адаптивність і автономну свідомість у ранг стратегічної цілі освіти. Інтерактивність та універсальність сучасної культури вимагає пошук адекватного принципу організації освітнього простору і створення універсального освітнього середовища. Високий рівень комунікативних зв'язків як всередині культурної страти, так і між різними культурними стратами в умовах інформаційного суспільства актуалізує «перспективи розвитку освіти в інформаційному суспільстві» [9, с.78-85], що вимагає формування соціальних компетентностей толерантності і міжкультурної грамотності серед студентів, викликане полілогічним, полікультурним принципом відбору змісту та способу організації освіти. Поліваріантність інформаційної культури вимагає здатність здійснювати відповідальний особистісний (індивідуальний) вибір, формування якого відбувається при використанні індивідуальних траєкторій навчання, «включаючи вивчення інформатики, починаючи з молодших класів», - відмічає О.Кивлюк [10, с.38-41; 11, с.32-33].

Механізм реалізації креативної моделі освіти інноваційного суспільства в тому, що:

1) на етапі ще прогнозування необхідно перевести загальнокультурні тенденції інноваційного характеру у варіативні сценарії педагогічних перетворень;

2) на етапі проектування – розробити комплексні програми різних рівнів у логіці репрезентації основних класифікаційних ознак культури нового типу та їх специфічним виявленням у регіоні;

3) на етапі програмування – забезпечити пакет інформаційно-методичного забезпечення освітянського процесу, виконаному у логіці культуровідповідності, що відповідає принципам відкритості, інтегрованості, креативності тощо;

4) на етапі науково-методичного супроводження необхідно створити педагогічну інфраструктуру упровадження інформаційно-комп'ютерних технологій відкритого характеру на марко-, мезо і мікрорівнях, здатних регулювати, коригувати та контролювати процес реалізації креативної моделі освіти;

5) на етапі діагностики – розробити діагностичну концепцію та адекватний психолого-педагогічний інструментарій для відслідковування ефективності досягнень цілей освіти в культурологічній практиці;

6) провести діагностику проблем категорії трудовий потенціал в контексті категорій робоча сила, людський потенціал, людський капітал та трудові ресурси» [12, с.124-131].

Слід відмітити, що креативна модель освіти інноваційного суспільства передбачає поліваріантність, зумовлену конвергентним, полілогічним, відкритим характером сучасної культури.

Як свідчить порівняльний аналіз процесів, що відбуваються у країні, якщо раніше могутність і стан країни на світовій арені визначалися, перш за все, об'ємами промислового виробництва та темпами економічного росту, то зараз

акцент змістився на економічні можливості країни. Істотні зміни відбулися і в сфері ціннісних орієнтацій: якщо для індустріальної стадії освіти були одні цінності, то для інформаційної – цінності інформації та інновацій [13, с. 266-278].

Якщо говорити про ресурси освіти, то для інформаційного суспільства – це інформація і творчість. Вироблення цих ресурсів та використання їх з максимальною користю для суспільства вимагає формування нового покоління інтелектуальних висококваліфікованих спеціалістів, людських ресурсів, задіяних в усіх сферах і галузях виробництва, як матеріального, так і духовного. Щоб отримати це нове покоління людських ресурсів, потрібно сформувавши новий підхід до освіти, яка також повинна бути інформаційно-інноваційною, що поєднана з культурою буття людини як соціокультурним феноменом [14, с.253-268].

А для цього слід сформувавши новий підхід до освіти, її освітянської парадигми, тому що класичну парадигму освіти повинна змінити нова, яка відповідає запитам нового інформаційного середовища, в основі якої лежать уявлення про людину через трансформацію освіти. Людина у новій парадигмі освіти сприймається як складна система, а знання як звернене у майбутнє. «Під соціальними трансформаціями розуміються не трансформації власне соціальної сфери, а глобальне перетворення суспільства в цілому, в єдності його соціальних, політичних, культурних і технологічних параметрів» [15, с.238].

У новій освітній парадигмі людина стає суб'єктом пізнавальної діяльності, а не об'єктом педагогічного впливу. В результаті змінюється головна мета освіти – не стільки у засвоєнні певної суми знань, а у створенні умов для самореалізації та самовизначення особистості, готовності до активної, творчої діяльності, яка не зводиться до простого відтворення отриманих знань. Головні навички людини інформаційного

суспільства – це «вміти вчитися», постійно знаходити інформацію, яка необхідна для вирішення проблем; здобувати і створювати нові знання. Ще О.Тоффлер писав, що «людина в інформаційному суспільстві повинна набувати нові знання і вміння в трьох основних сферах: вміння вчитися, вміння спілкуватися і вміння вибирати, - відмічає О.Петрова [24,с.91-92].

Перш, ніж виявити вплив інформаційно-інноваційної освіти на підготовку кадрів як людського капіталу в інформаційному суспільстві, розкриємо поняття «інновації».

В основі освіти інформаційного суспільства інновації, тобто новведення, що розглядаються в контексті загальної тенденції витіснення традиційних, архаїчних і кустарних форм діяльності раціонально організованими. Для такої діяльності відповідною повинна бути і освіта. Так, інновації визначально були пов'язані з порушенням традиційних заперетів і відображають намагання особистості влаштувати світ краще, ніж він влаштований до них. В основі інноваційної установки лежить презумпція: штучне, раціонально сконструйоване може бути досконалішим від природного і унаслідкованого, - відмічає О.Панарін у «Новій філософській енциклопедії» [17;18]. З другої половини ХХ століття у розвинутих країнах практики інновації стають не тільки панівною соціокультурною установкою, але й особливою професією. З'являються так звані венчурні фірми, що спеціалізуються на відкритті нових потреб (ринків) і нових технологій. До професійної інноваційної діяльності слід віднести всю систему науково-дослідної сфери, яка охоплює не тільки виробничу сферу, але й сферу соціальної інженерії, організацію техніко-виробничих комплексів та урбаністичної зони, сферу побуту, дозвілля і міжособистісного спілкування [16, с.251-257].

Проте останнім часом у зв'язку з екологічною критикою технічної цивілізації і загостренням глобальних

проблем інноваційна діяльність у сучасній культурі знову проблематизується. Природне у протиставленні штучно сконструйованому отримує статус не тільки більш високої досконалості (престиж природних продуктів у порівнянні з сурогатами), але й безсильної гармонії, що вимагає збереження і захисту. З точки зору кібернетики, критика штучних систем базується на законі необхідної різноманітності (У.Ешбі), в контексті якого міра різноманітності будь-яких штучних систем нижче, чим природних, сформованих еволюційним чином. З позиції синергетики інноваційна діяльність, пов'язана з раціональною організацією за суб'єкт-об'єктним принципом, повинна коригуватися принципом самоорганізації.

Вінчас критику інноваційних амбіцій фаустівської культури сучасна теорія коеволуції технічних і природних форм, що передбачає вже не витіснення і підкорення природного штучним, а їх взаємну узгодженість. Ці онтологічні контраверзи, що стосуються долі інновацій у широкому смислі слова, сполучаються з антропологічними, що підкреслюють амбівалентність людської природи. Людина одночасно виступає і як істота, для якої інновації мають самоцінне значення, і як істота, що страждає від неадаптованості, тому інновації набувають неупорядкованого характеру. Вказані онтологічні та антропологічні антиномії, пов'язані з інноваційною діяльністю людини, знов проблематизують всі установки епохи модерну та її культури в цілому.

Вплив інформаційно-інноваційної освіти на підготовку кадрів як людського капіталу в інформаційному суспільстві має велике значення, в основі якої творчість, яка представляє смисл всієї інформаційно-інноваційної освіти, що складається з різноманітності моделей людського світу у процесі творчості. Творчість – це властива індивіду ієрархічно стурктурована єдність здібностей, які визначають рівень і якість

мисленневих операцій, направлених на пристосування людини до плинних умов існування у сенсорних, споглядальних, оперативно-діяльнісних та логіко-теоретичних формах [19, с.31].

Творчість представляє рівень розвитку особистості, яка переходить на більш високий інтелектуальний рівень і вирішує певне коло завдань на високому інтелектуальному рівні. Ключовими терімами, що відносяться до даної сфери, і які повинна формувати вища школа є оригінальність, фантазія, інтуїція, самостійність мислення, готовність до сприйняття альтернативних варіантів, що виконують в цілому стимулюючу та інтегративну функцію та направлені на планування та прогнозування в умовах ринку, глобалізації та інтеграції [20].

Так, Новий час розглядав творчість як винахідливу комбінаторику, в основі якої логіка та інтелект; згідно теорії «креативного сприйняття» (Дж.Берклі) та «продуктивної уяви» (І.Кант, Ф.Шеллінг), творчість – це фундаментальна передумова пізнання взагалі; філософія життя протиставляє технічній раціональності творче організуюче начало (А.Бергсон) чи культурно-історичну діяльність (В.Дільтей). Екзистенційні теорії трактують креативність у термінах внутрішнього переживання: як зустріч, самоактуалізацію, граничний досвід, готовність до нового народження (Е.Фромм, К.Роджерс, А.Маслоу). Теорії глибини психології, що йдуть від З.Фрейда, підкреслюють роль несвідомого, як результат компенсаторських проєктів життєвих цілей (А.Адлер), управління інтуїцією через архетипи (К.Юнг), прагматичні теорії з вирішенням ситуативних задач (Дж.Дьюї). Однією з ключових ідей у розумінні природи креативності є здатність ефективно оперувати суперечливою інформацією. Особливості організації асоціативних мереж і концептуальних структур креативних особистостей забезпечують збільшення розмірності суб'єктивного ментального

простору, що в свою чергу дозволяє використовувати більш складні і розгалужені структури для «інновацій як фактора соціальних перетворень» [21, с.235-247].

Творчими якостями особистості є висока інтуїтивність, пошуки більш глибоких смислів, впевненість у собі, незадоволеність ситуацією. Творчі особистості демонструють значний рівень енергії, володіють рефлексивним мисленням, від якого отримують задоволення, глибоко мотивовані, самостійні, неконформні. Творчість виступає як позитивна активність, що культивується сучасною вищою школою у напрямі формування інформаційно-інноваційної освіти, в основі яких інформація і творчість. Творчість – це процес, завдяки якому відбувається сходження людини до вищих щабелів духовності, моральності і свободи, розвитку особистості і культури [22, с.126-134].

Атрибути інформаційно-інноваційної освіти як фактор підготовки людського капіталу в інформаційному суспільстві – це технопарки, зони вільної торгівлі, венчурні фонди, підготовка кадрів для інноваційної діяльності. Інформаційно-інноваційна освіта в Україні виступає одним з орієнтирів системи вищої освіти, в основі якої інтелектуальний потенціал як базис її розвитку. Потрібна реформа науки, щоб створити ринкову соціально-економічну інфраструктуру інноваційної системи, яка б забезпечувала стимулювання інноваційної діяльності, ефективність форм її організації, залучення бізнесу у сферу прикладної науки, інвестиції в розробку інноваційного продукту, трансфер нових розробок, доведення їх до виробництва і т.п. Вчені, інженери, конструктори створюють нове, тому характер їх діяльності когнітивний, технологічний [23].

Інфраструктура - соціально-економічна, організаційна основа цієї діяльності, вона є соціальною формою реалізації інтелектуального ресурсу. Саме за допомогою соціально-економічної

інфраструктури науково-технічний інтелектуальний потенціал виступає базисом інноваційного розвитку. Такої інфраструктури в Україні поки що не існує, її ще тільки треба створювати [25].

Висновки та практичні рекомендації

Нами сформовано концепцію інформаційно-інноваційної освіти як фактор підготовки креативного людського капіталу, що є конкурентоспроможною особливістю держави.

Україні потрібна ефективна наука, яка повинна стати основою реформування вищої освіти. Інноваційний процес охоплює науку, технології і матеріальне виробництво, він повинен бути підготовленим до інноваційного розвитку.

Ситуація свідчить, що практичне використання інтелектуального ресурсу країни є не тільки технологічною, але й соціальною проблемою, так як успіх справи залежить від створення адекватної інноваційної інфраструктури та реалізації інтелектуального потенціалу країни, інвестицій в освіту як фактор інтелектуального прогресу.

1. Необхідно започатковувати економіку, що базується на знаннях.

2. Слід формувати людський (інформаційний, інтелектуальний) капітал, що є основою конкурентоспроможної економіки, яка базується на знаннях.

3. Вдосконалювати концепцію інформаційно-інноваційної освіти як головного драйвера інформаційного суспільства, сприяти модернізації освіти, яка б відповідала інформаційній добі ХХІ століття.

4. Урізноманітнювати базові схеми інформаційно-інноваційної освіти та її вплив на підготовку професійних спеціалістів – інновацій, творчість, підготовка кадрів як людського (інтелектуального) капіталу.

5. Стимулювати попит на інновації, постільки потреба промисловості в інноваціях є надзвичайно низькою, а інноваційний шлях – це соціально-

економічний процес, що створює передумови, можливості і потреби застосування науки на виробництві.

6. Сприяти формуванню «суспільства знань та інновацій», в основі якого вирішення проблем соціально-економічного розвитку, а саме інноваційний розвиток суспільства та

розвиток інтелектуального (людського) ресурсу у вигляді науки та освіти, побудова інфраструктури та пріоритети модернізації, створення інноваційного середовища та розвиток ІТ-освіти, венчурне фінансування та стартап-проекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажажа М. А. Інвестиції в освіту як фактор інтелектуального прогресу // Соціальна перспектива і регіональний розвиток:[наук.-пр. журн.].Запоріжжя: ТОВ «КСК-Альянс». 2007. С. 37-40.
2. Ажажа М. А. Інноваційний потенціал як фактор інтелектуалізації економіки в умовах глобалізації // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності.Том 2. 2012. Вип.1 С. 49-52.
3. Андрюкайтене, Р. Становление и развитие SMART-общества как высокоразумного, высокотехнологического, высокоинтеллектуального / Р. Андрюкайтене, В. Г. Воронкова, О. П. Кивлюк, В. А. Никитенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя, 2017. Вип. 71. С. 17 - 25
4. Voronkova V. The Formation of the Concept of Noosphere Development of Modern Society in the Conditions of Information Society // Philosophy & Cosmology. 2016. Vol. 16. P.179 -191.
5. Voronkova V. The civil society as a paradigm, concept and social construct philosophical discourse // Philosophy & Cosmology. 2015. Vol. 15. P.198 -215.
6. Воронкова В. Г. Гуманізація освіти, науки, політики, влади, суспільства// Філософія освіти. Випуск 1-2 (7), 2008. С.
7. Voronkova V., Kyvliuk O. Individual at the educational space of smart society // Interdisciplinary studies of complex system. 2017. Vol. 10-11. P. 88-95.
8. Воронкова, В. Г. Формування концепції ноосферно-інформаційно-інноваційного розвитку адміністративного нооменеджменту у сучасну епоху / В. Г. Воронкова, Р. Андрюкайтене, М. Ю. Максименюк // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії / ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя, 2017. Вип. 69 (2017). С. 44 – 50.
9. Ганаба С. О. Перспективи розвитку освіти в інформаційному суспільстві // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип.45. С.78-85.
10. Кивлюк О.П.Деякі психолого-педагогічні питання вивчення інформатики в молодших класах // Комп'ютер у школі та сім'ї: журнал. 2000. Вип. 2. С.38-41.
11. Кивлюк О.П. Використання комп'ютера на уроках математики в початковій школі // Комп'ютер у школі та сім'ї: журнал. 2000.Вип.4. С.32-33.
12. Кравченко І. М. Аналіз категорії трудовий потенціал в контексті категорій робоча сила, людський потенціал, людський капітал та трудові ресурси // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2012. Вип. 51. С.124-131.
13. Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 66. С. 266-278.
14. Мельник В.В. Культура буття людини як соціокультурний феномен // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2015. Вип. 60. С.253-268 [in Ukrainian].
15. Меняющаяся социальность: новые формы модернизации и прогресса [Текст] / Рос. акад. наук, Ин-т философии ; Отв. ред. В.Г. Федотова. М. : ИФРАН, 2010. 274 с.

16. Nikitenko, V. Cultural and social competence creation in the process of english language study: information society aspect / V. Nikitenko // *Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy. Zaporizhzhia*, 2016. Release 67. P. 251- 257.
17. Новая философская энциклопедия: В 4 томах// Ред. совет: Степин В.С., Гусейнов А.А., Семигин Г.Ю., Огурцов А.П. и др. М.: Мысль, 2010. 744 с. ISBN 978-2-244-01116-6 (Т.1) Т.3 692 с. ISBN 978-2-244-01118-0
18. Новая философская энциклопедия: В 4 томах// Ред. совет: Степин В.С., Гусейнов А.А., Семигин Г.Ю., Огурцов А.П. и др. М.: Мысль, 2010. 744 с. ISBN 978-2-244-01116-6 (Т.1) Т.4 736 с. ISBN 978-2-244-01119-7
19. Олексенко Р.И. Философия, мировоззрение и мораль современного предпринимателя как составная экономико-социального развития общества// *Социосфера: науч.-метод. и теор. журнал*. 2013. Вип. 1. С.31.
20. Планування та прогнозування в умовах ринку / ВГ Воронкова. К.: Професіонал, 2006.
21. Резанова Н.О. Соціально-філософський концепт інновації як фактор соціальних перетворень // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. Вип.55 С.235-247.
22. Рижова І.С. Культура як найбільш фундаментальний спосіб людського буття // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2011. Вип.46. С. 126-134.
23. Соснін О.В., Ю Воронкова В.Г., Ажажа М.А. Інвестиції в людський розвиток в умовах глобальної трансформації: Навчальний посібник. Львів «Магнолія 2006», 2011. 602 с.
24. Петрова, Е.В. Человек в информационной среде: социокультурный аспект; Рос. акад. наук, Ин-т философии. М. : ИФРАН, 2014. 137 с. ISBN 978-5-9540-0257-7.
25. Управління людськими ресурсами: філософські засади: навч. посібник/Воронкова ВГ, Беліченко АГ, Попов ОМ та ін.К.: Професіонал, 2006.
26. Человеческий потенциал как критический ресурс России/ Рос. акад. наук, Ин-т философии ; Отв. ред. Б.Г.Юдин. М. : ИФРАН, 2007. 175 с. ; ISBN 978-5-9540-0078-8.
27. Sternberg R.J. The Conception of Giftedness: A Pentagonal Implicit Theory. – *The Origins and Development of High Ability*. Chichester, 1993.
28. *Genius and Eminence: The Social Psychology of Creativity and Exceptional Achievement*. Oxf., 1983.

REFERENCES

1. Azhazha, M. A. (2007). Investment in education as a factor of intellectual progress// *Social perspective and regional development: [Science-creat etc.]*. Zaporizhzhya: "KSK-Alliance". 37-40 [in Ukrainian].
2. Azhazha, M. A. (2012). Innovation potential as a factor of intellectualization of economy in the conditions of globalization// *Theoretical and practical aspects of the economy and intellectual property*. Vol. 2. Issue 1. 49-52 [in Ukrainian].
3. Andriukajtene, R. (2017). Formation and development of SMART society as vysokorazumnogo, high-tech, high intellectual/ R. Andriukajtene, V. Voronkova, O. Kivljuk, V. Nikitenko// *Gumanitarnij State Zaporizkoj inzhenernoj akademii*. Zaporizhzhie. Issue 71. 17-25[in Russian].
4. Voronkova, V. (2016). The Formation of the Concept of Noosphere Development of Modern Society in the Conditions of Information Society // *Philosophy & Cosmology*. Vol. 16. 179 -191 [in English].
5. Voronkova, V. G. (2015). The civil society as a paradigm, concept and social construct philosophical discourse // *Philosophy & Cosmology*. Vol. 15. 198 -215 [in English].

6. Voronkova, V. G. (2008). Humanization of education, science, politics, power, society//*Philosophy of education*. Issue 1-2 (7). 56[in Ukrainian].
7. Voronkova, V. & Kyvliuk, O. (2017). Individual at the educational space of smart society // *Interdisciplinary studies of complex system*. Vol. 10-11. 88-95 [in English].
8. Voronkova, V. G. (2017). Formation of the concept of noosfero-information and innovation of the administrative noomenedžmentu in the modern age/v.g. Voronkova, r. Andrŭkajtene, m. y. Maksimenŭk//*Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Zaporozhye. Issue. 69 (2017). 44 – 50 [in Ukrainian].
9. Ganaba, S. O. (2011). Prospects for the development of education in the information society//*Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Issue 45. 78-85 [in Ukrainian].
10. Kyvliuk, O. P. (2000). Some psychological and pedagogical questions study computer science in junior//*Computer in school and family: Magazine*. Issue 2. 38-41 [in Ukrainian].
11. Kyvliuk, O. P.(2000). Computer use in class Math in elementary school//*Computer in school and family: Magazine*. Issue 4.32-33 [in Ukrainian].
12. Kravchenko, I. M. (2012). Analysis of the category of employment potential in the context of categories of workforce, human potential, human capital and human resources //*Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Issue. 51. 124-131 [in Ukrainian].
13. Maksimenŭk, M. Yu. & Nikitenko, V. O. (2016). The formation of the paradigm of information-communicative society as a kind of complex social systems and interaction//*Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Zaporozhye: publishing ZDIA. Issue 66. 266-278 [in Ukrainian].
14. Melnic, V. V. (2015). Culture of being human as a sociocultural phenomenon // *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Zaporozhye: publishing ZDIA. Issue 60. 253-268 [in Ukrainian].
15. Changing: new forms of sociality for modernization and progress (2010) /Ros. akad. Sciences, Institute of philosophy; OTV. Ed. V. Fedotova. M.: IFRANE, 2010. 274 s.[in Russian].
16. Nikitenko, V. (2016). Cultural and social competence creation in the process of english language study: information society aspect / V. Nikitenko // *Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Zaporizhzhia. Issue 67. 251- 257 [in English].
17. New philosophical encyclopedia: in 4 volumes (2010) //red. Tip: Stepin V.S., Guseinov A.A., Semigin G.Yu. etc. M: Thought. 744 s. ISBN 978-2-244-01116-6 (vol. 1), t. 3, with 692. ISBN 978-2-244-01118-0 [in Russian].
18. New philosophical encyclopedia: in 4 volumes (2010) //red. Tip: Stepin V.S., Guseinov A.A., Semigin G.Yu. etc. M: Thought. 736 s. ISBN 978-2-244-01116-17[in Russian].
19. Oleksenko R. I. (2013). Philosophy, ideology and morality of contemporary entrepreneur as an integral economic and social development of society//*Sphere: advanced method. and theor. Magazine*. Issue 1. 31.[in Russian].
20. Planning and forecasting in a market(2006) / Under the direction of V. G.Voronkova. K.: Professional [in Ukrainian].
21. Rēzanova, N. A. (2013). Cocialno-philosophical concept of innovation as a factor of social transformation //*Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Issue 55. 235-247 [in Ukrainian].
22. Ryzhova, I. S. (2011). Culture as the most fundamental way to human being//*Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Issue 46. 126-134[in Ukrainian].
23. Sosnin, O. V. & Voronkova, V. G. & Azhazha, M. A. (2011). Investments in human development in the face of global transformation: a training manual. Lviv «Magnolia 2006»., 602 s.[in Ukrainian].

24. Petrova, E.V. (2014). People in information Wednesday: sociocultural aspect; Ros. akad. Sciences, Institute of philosophy. M.: IFRANE.137 s. [in Russian].
25. Management of human resources (2006) : filosofski fundamentals: textbook. / V. Voronkova, A.Beličhenko, O. Popov, etc.: K.: Professional.[in Ukrainian].
26. Human potential as a critical resource in Russia (2007) /Ros. akad. Sciences, Institute of philosophy; OTV. Ed. B.G. Yudin. M.: IFRANE.175 s.[in Russian].
27. Sternberg, R. J. (1993). The Conception of Giftedness: A Pentagonal Implicit Theory. – The Origins and Development of High Ability. Chicheste [in English].
28. Genius and Eminence (1983): The Social Psychology of Creativity and Exceptional, Achievement. Oxf.[in English].

KONONETS, MARIA – PhD in Psychology, National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy (Kyiv, Ukraine)

E-mail: kononets.maria@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9303-707X

FORMATION OF THE CONCEPT OF INFORMATIONAL AND INNOVATIVE EDUCATION AS A FACTOR OF PREPARING HUMAN CAPITAL IN INFORMATIONAL SOCIETY

Abstract. The urgency of the research is that the formation of the concept of information and innovation education as a factor of training of highly qualified specialists in the information society is analyzed. In modern conditions, education is an open, continuously developing system characterized by a number of trends. The education system is intended to facilitate the fulfillment of the main tasks of socio-economic and cultural development of society, since education itself prepares a person for active activities in various spheres of society. In order for the education system to be ready to accept the challenges of our time, certain transformations need to be made. **Setting objectives.** The problem of analysis is due to the fact that the conditions of the information society require a new education - informational and innovative, as the main resource and the basis of the functioning of the **information economy, its development in the innovative scenario is human capital and human potential of science.** Such phenomena as globalization, integration, transnational character of the functioning of a number of strategic industries and high level of information society are considered today as a competitor of the superiority of a number of states. And the system and higher education in this process will play a primary role. **Analysis of recent research and publications.** We focus on work on information and innovation education M. Kastels, A. Lazarevich, O. Puchenko, V. Starginsky, V. Tsepalo. **The selection of unexplored parts of the general problem** is the conceptualization of the formation of the concept of information and innovation education as the main driver of the information society. The research is based on conceptualization of the basic schemes of information and innovation education and its influence on the training of professional specialists. **Methodology** - the use of socio-axiological, systemic and comparative analysis of education as a complex social and cultural phenomenon of the information society; the use of synergistic methodology that makes it possible to analyze information and innovation education in the information society as a complex socio-cultural entity. **Presentation of the main material.** The phenomenon of information and innovation education as a complex social and cultural phenomenon is analyzed; The influence of information and innovation education on the training of human capital as a human capital in the information society was revealed; the attributes of informational and innovative education as a factor of human capital training in the information society are defined. **Conclusions** - the concept of information and innovation education as a factor for the preparation of creative human capital, which is a competitive feature of the state, is formed.

Key words: education, information and innovation education, information society, culture, creative model of education, human capital.

КОНОНЕЦ М. А. – кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры психологии и педагогики, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт» (Киев, Украина)

E-mail: kononets.maria@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9303-707X

ФОРМИРОВАНИЕ КОНЦЕПЦИИ ИНФОРМАЦИОННО-ИННОВАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ФАКТОР ПОДГОТОВКИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

Аннотация. Актуальность исследования в том, что проанализированы условия формирования концепции информационно-инновационного образования как фактор подготовки высококомпетентных специалистов в информационном обществе. В современных условиях образование – это открытая система, которая непрерывно развивается, для которой характерным есть ряд тенденций. Система образования призвана содействовать реализации основных задач социально-экономического и культурного развития общества, так как именно образование готовит человека к активной деятельности в разных сферах общества. Чтобы система образования была готова принять вызовы современности, нужно осуществить некоторые ее преобразования. **Постановка заданий.** Проблема анализа вызвана тем, что условия информационного общества требуют нового образования – информационно-инновационного, потому что главным ресурсом и основой функционирования информационной экономики, ее развития по инновационному сценарию есть человеческий капитал и человеческий потенциал науки. Такие явления, как глобализация, интеграция, транснациональный характер функционирования ряда стратегических отраслей и высокий уровень информатизации общества рассматриваются сегодня как конкурентное преимущество ряда государств. **Анализ последних исследований и публикаций.** Мы ориентируемся на работы по информационно-инновационному образованию – М.Кастельса, А.Лазаревича, О.Пунченко, В.Старжинского, В.Цепкало. **Выделение неисследованных частей общей проблемы** – концептуализация формирования концепции информационно-инновационного образования как главного драйвера информационного общества. **В основе исследования** – концептуализация базовых схем информационно-инновационного образования и их влияние на подготовку профессиональных специалистов. **Методология** – использование социологического, системного и сравнительного методов для анализа образования как сложного социального и культурного феномена информационного общества; использование синергетической методологии, которая дает возможность проанализировать информационно-инновационное образование в информационном обществе как сложное социокультурное образование. **Изложение основного материала.** Проанализированы феномен информационно-инновационного образования как сложный социальный и культурный феномен; выявлено влияние информационно-инновационного образования на подготовку кадров как человеческого капитала в информационном обществе; определены атрибуты информационно-инновационного образования как фактора подготовки человеческого капитала в информационном обществе. **Выводы** – сформирована концепция информационно-инновационного образования как фактора подготовки креативного человеческого капитала, которая есть конкурентоспособной особенностью государства.

Ключевые слова: образование, информационно-инновационное образование, информационное общество, культура, креативная модель образования, человеческий капитал.

Стаття рекомендована до публікації д.філософ.н., проф. В.Г.Воронковою (Запоріжжя, Україна)

Надійшла до редколегії: 06.06.2018

Прийнята до друку: 11.06.2018